

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 222126/11

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב שניאור פרדס – אב"ד, הרב חיים ו' וידאל, הרב יאיר לרנר

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד דוד סלטון ועו"ד יצחק בורובסקי)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד נטלי ברדוגו)

הנדון: תביעה לביטול הסכם בטענת אי-כשירות לכריתתו

פסק דין

טענות ומענות הצדדים

בתאריך ב' באדר תשע"ז (28.2.2017) הגיש התובע תובענה לביטול הסכם הגירושין.

הצדדים, כדבריו שם, התגרשו כשלוש-עשרה שנה קודם לכן. ההסכם קבל תוקף של פסק דין בתאריך י"ז בטבת תשס"ד (11.1.14). בסעיף 4 להסכם נכתב: "חלק הבעל בדירה [...] יועבר בשלמות על שם האישה בלבד ועל הבעל לחתום על כל מסמך נצרך להעברת חלקו."

לטענת התובע יש לבטל את ההסכם משום שבעת חתימת ההסכם סבל התובע מ'תגובת קרב ממושכת' שהחלה במלחמת לבנון הראשונה. לדבריו, בחתימת ההסכם לא היה הוא מיוצג וכלשונו בכתב התביעה:

התובע חתם על ההסכם על מנת לסיים את נישואיו ולשחרר את אשתו מהנישואין, כפי שבקשה כיוון שלא יכלה להמשיך לחיות יחד עם התובע בגלל מצבו הנפשי.

התובע שיתף פעולה עם הנתבעת וזאת על מנת לפתוח פרק חדש בחייו ואולי על ידי הנתבעת לחתום על הסכם הגירושין מבלי שהבין את משמעויותיו מרחיקות הלכת.

התובע ויתר על זכויותיו בדירה כהרף עין ומבלי להניד עפעף ולא ירד לעומק העניין שבויתור, וזאת כיוון שמצבו הנפשי האפיל על חשיבתו בעת חתימת ההסכם.

בהסכם הגירושין, שנחתם ואושר בהרכב מלא של בית הדין בי"ז בטבת תשס"ד (11.1.14),

נכתב:

א. הצדדים יתגרשו כהסכמתם.

ב. משמורת הקטינות [...] תהיה בידי האם.

ג. האב ישלם למזונות בתו [א'] 500 ש"ח ובעבור [ב'] סך 1,000 ש"ח לחודש, ועד הגיע הבנות הנ"ל לגיל עשרים ואחת. סכום זה צמוד למדד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. חלק הבעל בדירה [...] יועבר בשלמות על שם האישה בלבד, ועל הבעל לחתום על כל מסמך נצטרך להעברת חלקו.

ה. האישה מוותרת על חובות העבר, לרבות חובות בעבור מזונותיה ומזונות בנותיה, בתמורה להעברת הדירה על שמה וכן מוותרת היא על זכותה בשמה ובשם ילדיה על פסק דין למזונות שניתן בבית המשפט בשנת 2002.

ו. האישה תרשום הערת אזהרה לטובת זכות בנותיה לגור בדירה הנזכרת עד שהן יינשאו או יצאו מהבית. אם האישה תרצה לקנות דירה אחרת ולמכור את הדירה הנוכחית, יהיה עליה לגרור את הערת האזהרה מהדירה הנזכרת לכל דירה שהיא תקנה.

ז. מחוץ לאמור לעיל אין כל תביעות מכל מין וסוג שהוא בין הצדדים. ועם מתן הגט מוותרת האישה על מזונותיה וכתובתה.

ח. האישה מתחייבת לא לתבוע בשמה ובשם ילדיה מזונות מחוץ לאמור לעיל. האישה מתחייבת לבטל את כל עיכובי נסיעה שהוטלו כנגד הבעל בכל ערכאה, וכן לבטל את כל העיקולים שהוטלו על ידה כנגד הבעל.

ט. הצדדים מבקשים מכבוד בית הדין לאשר הסכם זה וליתן לו תוקף של פסק דין, ולפרשו כפי ראות עיני בית הדין.

הצדדים חתמו על ההסכם. ההסכם אף חוזק ב'קניין אגב סודר' כפי שנכתב בשלהי ההסכם. בפסק הדין מאותו תאריך נכתב: "בית הדין נותן תוקף של פסק דין להסכמות דלעיל."

בכתב ההגנה שהוגש לבית הדין נכתב בין השאר:

מחיקה על הסף מחמת שיהוי: התובע הגיש תביעה זו לא פחות משלוש-עשרה שנים אחרי שהתגרשו [...]

התובע לא עמד בנטל ההוכחה הגבוה הנדרש לביטול הסכם גירושין על כלל תניותיו [...] ההסכם נחתם מרצון [...] קיבל תוקף של פסק דין [...] נחתם לאחר שבע וחצי שנים של מאבק משפטי [...] הבעל היה כשיר נפשית בעת החתימה.

האסמכתאות [...] אינן מצביעות ולו במאומה על חוסר כשירות: חוות הדעת הפסיכיאטרית הינה מיום 16.9.2015 [...] עיון [...] לא מצביע על חוסר כשירות כלל אלא על פוסט-טראומה בלבד [...] אלא נאמר "יש להתחשב בכל אלה בעת הדיון בכשירותו דאז להבין את מצבו המשפטי" [...] צוין כי הפוסט-טראומה החלה בשנת 81 [...] הייתכן כי בכל ההליכים שניהל התובע הוא לא היה כשיר? [...]

משרד הביטחון עד היום – שלושים ושבע שנה לאחר האירועים – לא הכיר בנכות הנפשית של התובע [...] במכתב מקצין נפגעים [...] הנושא את התאריך של יום 15.12.2013 (כלומר תשע שנים! לאחר אישור ההסכם) [...] צוין כי התובע נשלח לשיחות [...]

התובע היה כשיר וחתם על ההסכם מרצונו החופשי [...] ואף משמש כהורה משמורן לשני ילדיו הקטינים [...]

הנתבע הוא זה שרצה להתגרש שכן אשתו החדשה הייתה כבר בהריון [...] התובע "שכח" לציין כי היה מיוצג במהלך כל ההליך שהתנהל במשך שבע וחצי שנים [...]

ההסכם אושר בפני בית הדין הנכבד שהסביר לו את משמעות ההסכם [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מההסכם עולה תמונה ברורה לפיה האישה עשתה ויתורים מפליגים. כך: המזונות שנקבעו נמוכים, האישה ויתרה על חובות בעבר, ויתרה על מזונות בנותיה הגדולות, ויתרה על תביעות עתידיות [...] ויתרה האישה על כתובתה [...] עשתה ויתורים מפליגים [...]

ילדיו הינם בני ארבע-עשרה ושתיים-עשרה. התובע מגדלם בעצמו ומכאן שהינו כשיר נפשית. התובע הוא זה שנטש את הנתבעת עם ארבע בנות קטנות, חובות ומבלי ששילם מזונות [...]

טענות הצדדים כפי שנטענו בדיונים

בפרוטוקול הדיון מתאריך י"ב באייר תשע"ז (8.5.2017) נאמר:

ביה"ד: אתה אומר שחמש – שש – שבע שנים אתה עומד על הרגליים [...]

התובע: היום אני לוקח טיפות הרגעה [...]

ביה"ד: כמה זמן אתה לוקח את הטיפות האלה?

התובע: ארבע-עשרה – חמש-עשרה שנה בערך.

ביה"ד: ולא לוקח כדורים אחרים?

התובע: לא [...]

ביה"ד: למה הילדים אצלך ולא אצלה?

התובע: ככה בית המשפט החליט [...] אימא שלהם משתמשת בסמים והחליטו שאני עדיף עליה.

ב"כ התובע: עד כמה נוצלה חולשתו של התובע ניתן לראות מתוצאות ההסכם עצמו: הוא לא קיבל שום טובת הנאה כנגד ויתורו על זכויותיו בדירה, ולא היה שום היגיון לוותר על הזכויות.

זו דירה שנרכשה מכספי התובע, ההון עצמי ממשפחתו של התובע. נכון שהייתה משכנתה קטנה שנלקחה ביחד [...]

בדיון עלו גם טענות הנתבעת על חובות עבר – עם תשובתה לאמור:

הנתבעת: אני שילמתי המון על המשכנתה, כל השנים אני שילמתי גם ארנונה וגם חשמל, הוא לא שילם לי שקל אחד. כמעט מכרו לי את הבית, ישבתי על ארבע' והתחננתי [...]

כשהיינו נשואים אני שילמתי את הרוב כי הוא לא שילם – כל חודש הייתי משלמת [...] מעל שלוש מאות אלף שקל אני שילמתי על המשכנתה [...]

ב"כ הנתבעת: האדון הנכבד, לפני שלוש-עשרה שנים, חתם על הסכם גירושין שבו הוא ויתר על חלקו בדירה לטובת האישה.

האישה מנגד חתמה על ויתור על חובות אדירים שהיו לו כלפיה: היה לו חוב מזונות מעל שלוש מאות אלף ש"ח [...] היה חוב משכנתה שלא שילם, חובות לבנקים, ארנונה חשמל ומים, על כל החובות האלה היא ויתרה לו, וכנגד זה הוא ויתר לה על הדירה.

כל הוויתורים שלה היו יותר ממאה וחמישים אלף ש"ח מעבר לוותר שלו [...] סעיף ה' להסכם הגירושין:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה מוותרת על חובות העבר לרבות חובות בעבור מזונותיה ומזונות בנותיה בתמורה להעברת הדירה על שמה, וכן מוותרת היא על זכותה – בשמה ובשם ילדיה – על פסק דין למזונות שניתן בבית המשפט בשנת 2002, מוותרת על מזונותיה וכתובתה, מתחייבת לא לתבוע מזונות בשמה ובשם ילדיה. מבטלת את כל עיכובי הנסיעה והעיקולים.

כל זה תמורת הוויתור שלו על חלקו בדירה [...] הכתובה – מאה אלף לירות של פעם.

[...] עמד על רגליו לאורך כל השנים, הגיש תביעות 'מפה ועד הודעה חדשה' בכל ערכאה אפשרית. ושוב הוא מגיע לבית הדין הרבני אחרי שאמר שרימו אותו. מגיש תביעת סרק פעם נוספת באותו עניין.

כאשר חלפו שלושה שנים, יש אלמנט השיהוי.

האדון היה מחובר למציאות – התחתן והתגרש ארבע פעמים; יש לו משמורת על הילדים שלו – בית המשפט הכריז עליו כהורה שכשיר לגדל את בנו הקטינים – ופה הוא אומר שמצבו היה כזה שלא ידע על מה הוא חותם. אני דוחה טענה זו.

אי אפשר להגיש במדינה מתוקנת תביעה כזו אחרי שלושה שנים.

לאדון יש דירה בבעלותו ב[...] הוא פתח במהלך השנים חמש תביעות נגדה לפחות וכולן נדחו.

פסקי הדין – כולל של בית המשפט העליון – מדברים בצורה חד-משמעית על כך שבביטול הסכם גירושין הנטל הרוכז על מי שטוען לכך הוא כבד ביותר. אלמנט ההשהיה מאוד משמעותי, שלושה שנים!

אף אחת מהבנות שלהם לא בקשר איתו [...]

האדון מציג חוות דעת: תביעה זו לגבי שנת 2004, אבל תאריך חוות הדעת – 2015. בן אדם שנותן היום, לאחר שלושה שנה, חוות דעת על אז – שאז לא היה כשיר – איך אפשר לעשות דבר כזה?

הוא לא העלה פה שום קצה של ראייה לכך שמישהו רימה אותו או על כך שלא ידע על מה הוא חותם.

מדובר באדם שעובד למחייתו, יש לו דירה בבעלותו, יש לו אפטרופסות בלעדית על ילדיו – חזקה על בתי המשפט שיודעים מה עושים.

יש פסיקה של בג"ץ שאומרת שזה שהאדון חושב שההסכם לא כדאי לו – זו לא עילה לפתוח את הסכם הגירושין.

האדון לא נתן הסבר מספק של השהיית התביעה שלושה שנה – זה לא זמן סביר.

בניגוד לאמור בסעיף 20 לחוק החוזים, התביעה לא מגלה שום ראייה לכך שיש הסכם מקפח או שלא ידע על מה הוא חותם. הוא לא מסוגל להרים את הנטל הכבד הדרוש בחוק.

מי שעשה ויתורים מפליגים בהסכם זה הגברת עצמה, היו לו חובות של מאות אלפי שקלים.

כיום, אחרי שלושה שנים, לא ניתן להגיש תביעה לביטול הסכם [...]. לפני הגירושין, בשנת 2004, היה תיק של המזונות בהליכי פרידה שהתנהל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בפני בית המשפט במהלך כמעט שבע שנים, היה פסק דין ולא שולם שום דבר. זו הסיבה שזה הגיע לסכומים כאלו וזו הסיבה שכאשר הגיעו לפה לגירושין היה וויתור כזה שלו על הדירה תמורת החובות, כאשר הוא משך אותה עגונה במהלך שנים.

התובע: כל ההסכם הזה עם כל המצב הגרוע שהייתי בו, דיברתי איתה ואמרתי לה שהילדים כשיגיעו לגיל עשרים ואחת אנחנו נחלק את הדירה.

ביה"ד: איפה זה כתוב?

התובע: ככה אמרו לי וכך דיברתי איתה, אבל החתימו אותי על משהו אחר.

בעניין זה נאמר בדיון ההוכחות מתאריך י"ט במרחשוון תשע"ט (28.10.2018):

הנתבעת: [...] מזונות כל השנים [...] אף פעם, הוא לא שילם לי אפילו פעם אחת מאה שקל, הוא לא שילם משכנתה כל השנים [...]

משכנתה משנת 2004 [...] כל חודש שילמתי משכנתה בין שבע מאות לשמונה מאות ש"ח. אבא שלי בשנת 2004 כשנגמר הדיון אמר לי: "במידה וייגמר כל התהליך אני אשלם הכול בבת אחת." וזה מה שקרה, והבית עבר על השם שלי בלבד [...]

רק אני שילמתי גם לפני הגירושין – אני אוכיח לכם, כל השבע שנים [...] ואני משלמת את הכסף שקל בשקל, כל נייר ששילמתי שמרתי, ממתי שהתחלתי את הגירושין שלי. זאת אומרת: אני יכולה להוכיח, הלכתי לבנקים כשהתחנתי, אמרו לי: "מה קרה לך?" ניירות של עשרים שנה – אין חתימה אחת שלו ששילם משכנתה.

עד היום הוא חייב לי מזונות, שבע מאות ש"ח מהוצאה לפועל [...] אחרי הגט [...] כל החובות שהיה משנת 2002 ואחורה בהסכם אני מוותרת [...] המון כסף [...]

ב"כ הנתבעת: יש לנו חוות דעת חשבונית שגם אם סוגרים את הדירה החובות אליה היו יותר גדולים. זו חוות הדעת החשבונית מ-6.2.18 שאומרת שגם בניכוי הדירה הוא חייב לה כסף: תשלומים על הלוואות, ארנונה, שיניים – הוא השאיר אותה עם מלא חובות [...] נכון לאפריל הוא היה חייב לה מאתיים אלף ש"ח [...] הדירה הייתה שווה חצי מיליון [...]

הנתבעת: אבא שלי שילם משכנתה בבת אחת [...] שמונים ומשהו אלף ש"ח. וחוזר מזה שילמתי עוד לפני בהלוואות שלקחתי מחברים [...] אני שילמתי כל חודש במשך שבע שנים שמונה מאות ש"ח יש לי את כל המסמכים ורק אחר כך אבא שלי שילם את הכול [...]

בשנת 2002 יש פסק דין שאני מוותרת על כל חובות העבר – מים, מכולת, [טיפול] שיניים לילדים, בגדים לילדים, בית ספר לילדים, על המזונות ועל הכול ויתרתי רק שיעביר את החצי שלו של הבית.

בירור שיהוי הגשת התביעה

בדיון ההוכחות הנ"ל נאמר בין השאר:

התובע: בלחץ שלה ושל העורך דין שלה, מאיומים שיארטרטו' אני הולך לבית סוהר בתוך הדיון [...] לא ידעתי מה אני עושה.

ב"כ הנתבעת: אז למה לקח לך להגיש משנת 2004?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

התובע: הגשנו את זה לבית המשפט ואמרו לנו שזה לא המקום.

ב"כ הנתבעת: הגשת את זה לבית המשפט בשנת 2011 ואחר כך הגשת לבית הדין.

התובע: אני לא ידעתי בכלל מה צריך לעשות. לא ידעתי על מה הם חותמים מה הם רוצים, רק רציתי ללכת מפה, הייתי במצב על הפנים, מי שיכול להבין את זה זה הפרופסורים הגדולים, אני לא ידעתי על מה אני חותם בכלל ומה ההשלכות.

ביה"ד: ומה קרה בשנת 2011?

התובע: אנשים התחילו לשאול אותי מה עם הבית, אמרתי להם: "זה לא קשור, הילדים יגיעו לגיל שמונה-עשרה ונחלק את הבית." אז הבאתי לעורך דין שיסתכל על ההסכם, והוא התחיל להבין שזה לא הכיוון, שהחתימו אותי על דברים אני בלי אפוטרופוס, בלי אף אחד שמבין.

ביה"ד: היה לך פעם אפוטרופוס?

התובע: לא [...]

ב"כ הנתבעת: אז מה קרה בעצם משנת 2004, שאתה בעצם עושה את ההסכם, עד שנת 2011? למה לא הגשת את התביעה?

התובע: התחלתי להבין שהבית נלקח ממני ברמאות כי אני אדם חולה, לא מרגיש טוב.

ב"כ הנתבעת: ולמה לקח לך עוד שש שנים משנת 2011 עד 2017 שהגשת לבית הדין?

התובע: אמרו בבית המשפט שזה לא שם, אותו חודש הגשנו לפה את התביעה, השופט גרינוולד אמרה שזה לא שם, זה צריך להיות פה. התחתנו בשנת 84, אנחנו ביחד משנת 82, אפילו לפני זה. השירות הצבאי סיימתי בשנת 84.

ביה"ד: [...] היא שואלת: התגרשתם בשנת 2004, פעם ראשונה הגשת בשנת 2011, אמר לך השופט [...] ואתה אומר שהיה לך זמנים טובים יותר, הנה קיבלת את המשמורת – השאלה פה: למה חיכית שבע שנים אחרי שכבר היית בבית המשפט ושהוא אמר לך: זה בבית הדין?

התובע: אני בן אדם לא אחראי כל הפרופסורים האלה אומרים [...]

ביה"ד: אבל הוא בעצמו מודה שבית המשפט נתן לו משמורת והוא אמר שהוא היה בתקופה טובה.

התובע: לא אמרתי תקופה טובה, בגלל המצב שלי עכשיו הילדה חזרה לגור אצל אימא שלה בגלל המצב שלי.

דרגת נכותו של התובע, החזקתו ברישיון נהיגה וקבלתו את משמורת ילדים

עלו גם עניין דרגת הנכות הנמוכה שנקבעה לתובע, החזקת התובע ברישיון נהיגה, מתן משמורת הילדים לתובע ומשמעותם:

ב"כ הנתבעת: כל החוות קובעות שאתה סובל מפוסט-טראומה משנת 84. האם הוכרת כנכה צה"ל?

התובע: כן. יש לי את כל המסמכים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביה"ד: אתה מקבל נכות מצה"ל?

התובע: כן משנת 84. אני מקבל קצבת נכות. כרגע זה עדיין נמוך, אבל לפי החוות דעת – אני כרגע עומד על עשרים אחוז ומערער על זה. אני מקבל בערך אלף ש"ח. אני לא עובד כבר עשרים ושתיים שנה.

ב"כ הנתבעת: ונכון שאתה מגדל את שני הילדים [...]

ביה"ד: מי נתן לך את הבן? הרווחה?

התובע: הרווחה, בזמנים שאיך אומרים – עוד הרגשנו קצת טוב, אימא שלהם מעשנת סמים.

ביה"ד: מתי הבן נולד?

הנתבעת: הוא נולד שנה ומשהו אחרי הילדה [...]

התובע: יש לי רישיון נהיגה [...]

בית הדין: רישיון הנהיגה הוא משנת 1988. מאז אתה מחזיק ברישיון נהיגה?

טענת התובע על העדר ויתורים מצד הנתבעת בהסכם

עוד עלתה בדיון טענת התובע על העדר ויתורים מצד הנתבעת בהסכם:

ב"כ הנתבעת: במסגרת ההסכם יש כמה דברים. ההסכם הוא הסכם שאתה מוותר על חובות העבר?

התובע: אני לא מוותר על שום דבר.

ב"כ הנתבעת: [...] [פלוגית] מוותרת על חובות העבר?

התובע: היא לא ויתרה אף פעם על שום דבר השטן הזו [...] על איזה חובות את מדברת? לא היו לי שום חובות, סתם היא ממציאה דברים.

ב"כ הנתבעת: "האישה מוותרת על חובות העבר" – סעיף ה' להסכם – "לרבות חובות עבור מזונותיה, בתמורה להעברת הדירה על שמה."

סיכומי התובע וחוות הדעת הרפואיות שהגיש

הוגשו סיכומי הצדדים ובהם שבו הצדדים על עיקרי טענותיהם. בסיכומי התובע בסעיף 4.10 נכתב בין השאר:

ביום 11.1.2004 בו נחתם [...] התובע היה פגוע בפוסט-טראומה ללא עבודה נוטל טיפות הרגעה ובמצוקה איומה [...]

בשנת 2011 התובע הגיש תביעה לבית המשפט לביטול החלק הרכושי בהסכם הגירושין, וזו נמחקה בשל העדר סמכות [...]

בחוות הדעת הפסיכיאטרית שהגיש התובע – שאותה כתב מומחה בפסיכיאטריה, ד"ר חיים קנובלר, הנושא את התאריך 16.9.2015 ושהוכנה לפי האמור בה כהמשך לחוות הדעת שנתן במסגרת ערעורו של התובע על אי-הכרת אגף השיקום הנכים במשרד הביטחון בנכותו הנפשית – נכתב כדלהלן:

[...] סובל מתגובת קרב מתמשכת [...] כולל סימפטומים חודרניים [...] סימפטומים בולטים של ערות יתר (עצבנות, סימפטומים גופניים של חרדה, התפרצויות זעם) [...] טופל בשל תלונותיו הנפשיות שנים רבות הרבה לפני

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הסכם הגירושין [...] בשל הסימפטומים הפוסט-טראומטיים [...] על פי תיאורו, בזמן הסכם הגירושין חרדתו התעצמה בשל חששו כי יישאר חסר רכוש וכי ייעצר אם לא ייתן לאשתו גט [...]

ב'דיון והמלצות' כתב המומחה:

הריני משוכנע כי מצבו של [פלוגי] הינו קשה וממושך וכי בשנת 2004 בעת החתימה על ההסכם הגירושין היה במצב נפשי מעורער שכלל הפרעות מכל שלוש הקבוצות של ההפרעה הפוסט-טראומטית [...] ליקויים ביכולת הקשב והריכוז [...] יש להתחשב בכל אלה בעת הדיון בכשירותו דאז להבין את מצבו הנפשי.

בסיכום מכתבו של רב-פקד גבי יונה, קצין נפגעים במג"ב, הנושא את התאריך 15.12.13 נכתב:

[פלוגי] נמנה במספר מצומצם של יחידים סגולה, בו המוות פסח מהם מספר פעמים בפרק זמן כה קצר. בתוך קבוצה קטנה זו נמצאת קבוצה קטנה יותר של אנשים פוסט-טראומטיים שחיהם השתנו מקצה אל קצה, ולעניות דעתי [פלוגי] נמנה בקבוצה זו.

בחוות דעת רפואית בתחום הפסיכיאטריה שהוגשה בהתאם להחלטת בית המשפט בראשון לציון בעניין השאלות השנויות במחלוקת בדבר "הקשר בין השירות הצבאי לבין מצבו הנפשי להיום [...] האם נגרמה לתובע נכות כתוצאה משירותו הצבאי", נכתב באריכות הרקע הצבאי והתנסויות האיש – התובע, ובסיכום חוות הדעת נכתב:

לאור כל האמור לעיל וכפי שפירטתי והדגשתי לאורך חוות הדעת של פרופ' קנובלר, ומתרחם שמר [פלוגי] סובל מהפרעת דחק בתרחבלתית (הפרעה פוסט-טראומטית) החל מתקופת שירותו הצבאי ועד היום, וזאת כתגובה לאירועים טראומטיים שחווה בעת שירותו הצבאי. זקוק להמשך מעקב וטיפול במסגרת מרפאה לבריאות הנפש.

בחוות דעת פרופ' לבקוביץ, מומחה בפסיכיאטריה, הנושאת את התאריך 25.5.2018 סקר המומחה את ההפרעה והנכות הנפשית של התובע, ובתוך דבריו כתב:

[...] נחשף [...] לאירועים טראומטיים שסיכנו את חייו [...] ליווה חלק מחבריו בעת שהיו פצועים [...] ונכח בלוויות רבות של חיילים שלחמו לצידו [...] בהתבסס על חוות הדעת של פרופ' קנובלר, פרופ' זמישלני, התרשמותי ובדיקתי את המטופל [...] מדובר באדם הסובל מתסמונת פוסט-טראומטית "הוועדה קובעת 20% נכות לצמיתות על פי סעיף 34 א' ג' באבחנה של תסמונת פוסט-טראומטית כרונית" [...]

חוות דעת ופסיקות בתחום הרכושי ממוני

א. הוגשה חוות דעת שמאי על ערך הדירה בתאריך ל' באדר א' תש"ס (7.3.2000) שעמד על סך 118,000 דולר.

ב. בפסק הדין של בית המשפט מתאריך כ"א באלול תשס"ב (29.8.2002) כתב השופט נתן נחמני בעניין מזונות הקטינות בין השאר:

[...] ביום 12.8.2002 הגישה התובעת תביעה לפירוק שיתוף [...]

על פי האמור בכתב התביעה [...] בדירה [...] עליה רובצת משכנתא אשר בעבר שולמה על ידי שני הצדדים, אולם סמוך להגשת התביעה משולמת אך

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ורק על ידי התובעת [...] לטענת התובעת הצטברו חובות בחשבונות הבנק ואצל ספקים שונים [...]

לטענת הנתבע המצב הכלכלי קשה החובות הגיעו בעת הגשת כתב ההגנה לסך של 70,000 ש"ח. העבודה פחתה והוא אינו יכול למצוא עבודה כמקצועו כנגר [...]

ביום 15.6.98 התקיים דיון נוסף [...] לא הצליחו למכור את הדירה [...] נשמעה טענה חדשה [...] הנתבע אינו משלם מזונות ולמעשה חלקו בדירה אינו גדול בשל החובות הרובצים על הדירה ובשל חוב המזונות [...]

עוד לפני מועד הגשת הסיכומים ובמיוחד בסיכומים טענה התובעת כי מאחר והנתבע אינו משלם את המזונות מן הראוי שהדירה תישאר ברשותה על חשבון החוב ולהבטחת העתיד.

מסכים אני עם התובעת בנקודה זו ובמקרה זה.

הנתבע טוען כי אין זה אחריותו לדאוג לילדים והקדוש ברוך הוא הוא זה אשר ידאג להם [...] אם תימכר הדירה והנתבע יקבל את החלק המגיע לו בדירה, הרי שכפי שבעבר לא שילם את המזונות, לא ישלם בעתיד לרבות חלקו בשכר הדירה ומצב המשפחה ילך ויתדרדר.

ברור כי במקרה זה, יש ליתן עדיפות להשארת הדירה ברשות האישה והילדים, במיוחד כאשר על פי האמור בסעיף 31 לסיכומים, החובות של הנתבע גבוהים כך שלא יישאר בידו סכום משמעותי ממכירת הדירה [...]

סיכומי הנתבעת וטענותיה בתחום הרכושי ממוני ובכללו בעניין חוב מזונות ובעניין שיהוי התביעה

בסיכומי הנתבעת הוגש תחשיב חובו (כעבר) של האיש (כיום: התובע) לה.

בתחשיב שהגיש יועץ המס גמליאל אייל בתאריך כ"ז באדר ב' תש"ס (3.4.2000) קובצו כל חובותיו של האיש כלפי האישה (כיום: הנתבעת) בעבור הלוואות שנטלו הצדדים ובעבור ארנונה, מים, חשמל ומעון וכן חוב המזונות. יחדיו הגיעו החובות לסך של 284,615 ש"ח. המסמך צורף לתיק וסומן כנספח ב' לסיכומי הנתבעת. בפירוט החובות נכללו חובות בגין הלוואות – 58,920 ש"ח; בגין ארנונה בשנים 98–2000: סך של 2,640 ש"ח; בגין תשלומי חשמל: 12,461 ש"ח; בגין איתשלוש מזונות – סך 94,965 ש"ח; בגין חוב משכנתה לתאריך 31.3.00: 79,073 ש"ח וחובות בגין תשלומים ל'בזק', לחשבונות מים ועוד, ובסך הכול: 284,615 ש"ח. צורפו מסמכים עדכניים לכל סעיף מהנזכרים.

עוד צוין כי למרות פסק הדין של בית המשפט מתאריך כ"א באול תשס"ב (29.8.2002) לא שילם התובע את חלקו בחוב המשכנתה והנתבעת שילמה את מלוא חוב המשכנתה.

שוב שבה הנתבעת על טענתה כי מיום חתימת הסכם הגירושין בתאריך י"ז בטבת תשס"ד (11.1.14) חלפו יותר משבע שנים: במהלך חודש יולי 2010 הגיש התובע לראשונה את תביעתו הראשונה לביטול ההסכם – תביעה שנמחקה מחוסר סמכות תוך שנקבע כי הסמכות לדון בה היא של בבית הדין הרבני, ורק ביום ב' באדר תשע"ז (28.2.2017), לאחר קרוב לשבע שנים נוספות, הגיש התובע את תביעתו לבית הדין הרבני לביטול ההסכם. ושעה שבאמצע, בין התאריכים האמורים, הגיש התובע לבית הדין הרבני תביעה אחרת, על עוגמת נפש, שנדחתה – בהגשת התביעה לביטול ההסכם השתתה.

למעשה התביעה הוגשה לבית הדין שלושה עשר שנים לאחר חתימת ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון והכרעה

הוכח מעל כל ספק כי חובות התובע לאישה הסתכמו בסכום גבוה מעל ומעבר לחלקו בדירה.

כאמור הוגשו מסמכים עדכניים על פי בדיקת יועץ מס בתקופת ההסכם על חובות בגין הלוואת משכנתה, ובגין מזונות, הלוואות, תשלומי חשמל, 'בזק', מים, מעון ועוד, וכפי שפורט הללו הסתכמו בכ-284,000 ש"ח ואילו מחיר הדירה באותה עת עמד על פי חוות דעת שמאי על כ-470,000 ש"ח (118,000 דולר לפי ערך של ארבעה שקלים לדולר) שמחציתם בסך 235,000 ש"ח הייתה חלקו של האישה, ונמצא אפוא שחובותיו היו גבוהים מחלקו בכ-50,000 ש"ח לפחות, וזאת בלי לחשב את ערך הכתובה ותוספתה.

בית המשפט, כפי שצוטט, ציין זאת כבר בשנת 2002 וכתב כי הדירה כולה צריכה לעבור לחלקה של האישה – הנתבעת דהשתא – בשל כך.

בית הדין אישר הסכם גירושין שבו האישה – הנתבעת דהשתא – ויתרה על כל חובות העבר: תשלומי המשכנתה ששילמה לבדה, המזונות שנקבעו לה ושלא שולמו, החובות בגין התשלומים למעון, כתובתה ותוספתה ועוד ועוד, כפי שצוין, פורט והוכח.

הסכם הגירושין נטה לטובת האישה – התובע דהשתא – באשר האישה ויתרה לו על חובותיו ביתר והתחייבה שלא לתבוע אותו יותר.

ההסכם נעשה בקניין גמור בפני הרכב מלא של בית הדין ועל פי בקשת הצדדים. וברי כי ככלל הסכם הבהיר בית הדין לצדדים את פרטיו ובדק אם הבינום. בית הדין נתן להסכם תוקף של פסק דין.

התובע נוהג ומחזיק רישיון בתוקף מאז ומתמיד; התובע קיבל את שתי בנותיו שמאישה אחרת למשמורתו בהמלצת שירותי הרווחה שאותה אימץ בית המשפט; התובע ביקש קצבת נכות ממשרד הביטחון לאחר האירועים שחווה בצבא והיה צורך לערער על החלטה שלא קיבלה את תביעתו, ולבסוף נקבעו לו – גם לטענתו – עשרים אחוזי נכות בלבד, לטענתו הוא עדיין ממשיך בהליכי ערעור על קביעה זו אף שחלפו מהאירועים קרוב לארבעים שנה!

כל חוות הדעת עוסקות בעניין הנכות ומדברות על פוסט־טראומה אך לא על חוסר כשירות משפטית ואין הן קובעות כי התובע אינו כשיר להבין את הסכמותיו. כל חוות הדעת ניתנו שנים רבות מאוד לאחר כריתת ההסכם. רק באחת מהן כותב המומחה שהוא משוכנע כי מצבו של האישה – התובע – הוא קשה וממושך וכי בשנת 2004, בעת החתימה על ההסכם הגירושין, היה במצב נפשי מעורער שכלל הפרעות מכל שלוש הקבוצות של הפרעה הפוסט־טראומטית וליקויים ביכולת הקשב והריכוז וכי יש להתחשב בכל אלה בעת הדיון בכשירותו דאז ולהבין את מצבו הנפשי. גם בחוות דעת זו – אף שהיא אומרת שיש להתחשב בכל אלה בעת הדיון בכשירותו דאז להבין את מצבו הנפשי – לא נקבע כי התובע לא היה כשיר אלא שכשיערך דיון יש להתחשב בדיון זה כשנושא הכשירות יעלה בו לדיון.

בדקנו מכל הצדדים אולם אין כל בסיס לתביעתו של התובע.

מעל הכול עומד לפנינו מוטיב השיהוי: התובע – שלטענתו ולהודאתו כל שהוא מקבל, תרופתית, במשך שש־עשרה שנה מאז האירועים הוא טיפות הרגעה (!) בלבד ושבתוך השנים הללו קיבל את ילדיו למשמורתו – על אף הכול ולמרות פניותיו במשך שנים אלו כמה פעמים בתביעות שונות לערכאות שיפוטיות כמו תביעתו לבית הדין בעניין צער ועוגמת נפש, תביעה שנדחתה לגמרי, השתהה בתביעתו זו בנושא ביטול ההסכם שבע שנים תמימות מאז ההסכם עד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שפנה בפעם הראשונה לבית המשפט בתביעה דומה. בית המשפט קבע כי הסמכות לדון בתביעה זו נתונה לבית הדין הרבני, ולמרות זאת השתהה התובע שוב קרוב לשבע שנים נוספות עד שהגיש את התביעה לבית הדין הרבני.

מסקנה

לאור זאת יש לקבוע בבירור שהתובע היה ועודנו שפוי וכשיר והבין היטב את מהות ההסכם, הסכם שהטיב עימו ופטר אותו מחובות שערכם מעל חלקו בדירה. לתביעתו אין אפוא כל בסיס.

הרב שניאור פרדס – אב"ד

מצטרפים לאמור.

הרב יאיר לרנר

הרב חיים ו' וידאל

נפסק

התביעה נדחית.

ניתן ביום כ"ז באדר א' התשע"ט (4.3.2019).

הרב יאיר לרנר

הרב חיים ו' וידאל

הרב שניאור פרדס – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה